

ми видами: страховим ринком, ринком медичних послуг за системою страхування і вільним ринком медичних послуг. Що ж до ринку ресурсів, то він також може бути певним чином класифікований. Це ринок медичного обслуговування, ринок лікарських засобів, ринок праці.

Ринок медичних послуг і ринок ресурсів пов'язані між собою якнайтіснішим чином. З одного боку, попит на ринку ресурсів є похідним від попиту на медичні послуги, а з іншого боку, рівень цін і в цілому кон'юнктура на ринку ресурсів визначають потенційні можливості та межі розвитку медичних установ. Тому не випадково рівень професійної підготовки медичних працівників, недостатність лікарських засобів, низький рівень матеріально-технічної бази охорони здоров'я стали найбільш гострою проблемою довготривалої кризи охорони здоров'я. Державний монополізм, який довгі роки превалював у цій сфері, недостатність коштів, що виділялися з державного бюджету, переважання екстенсивних методів розвитку стали основними причинами виниклих проблем.

У будь-якому випадку більшість цих проблем можуть бути успішно вирішені тільки з розширенням фінансової бази всієї системи охорони здоров'я в країні. Розвиток ринкових механізмів сьогодні робить цю можливість реальною. Поряд з традиційним джерелом фінансових коштів, яким є державний бюджет, виникають нові, якими можуть бути кошти державних та громадських організацій, підприємств, доходи від цінних паперів, кредити банків та інших кредиторів.

Для того, щоб ці перераховані джерела реально функціонували, необхідні умови, що зроблять фінансові інвестиції в охорону здоров'я населення більш привабливим напрямом. З цієї метою, на наш погляд, необхідно диференціювати інструменти фінансового ринку і забезпечити їм відповідну державну підтримку. І хоча основну роль в цих процесах будуть грати державні та приватні страхові організації, все ж медичні установи та відповідні органи управління охороною здоров'я можуть залучати додаткові вільні грошові кошти. Це може досягатися різними шляхами:

- випуск власних боргових зобов'язань;
- участь у капіталі і прибутку медичного закладу шляхом випуску акцій;
- отримання позик.

У подальших дослідженнях доцільно буде більш детально розглянути питання удосконалення нормативно-правової бази щодо розвитку ринкових механізмів у системі охорони здоров'я України.

Література.

1. Губина М. А. Развитие здравоохранения в условиях глобализации: мировой опыт : автореф. дисс. канд. экон. наук: 08.00.14. – Санкт-Петербург, 2009. – 20 с.
2. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генеза і перспективи розвитку: кол. моногр. / [кол. авт.; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш, передм. Т. Д. Бахтєєвої; за заг. ред. проф. М. М. Білінської, пров. Я. Ф. Радиша]. – К.: НАДУ, 2013. – 424 с.
3. Лещенко В. В. Громадські лікарські організації як суб'єкти формування та реалізації державної політики України в галузі охорони здоров'я : автореф. дис. канд. держ. упр. : 25.00.02. – К., 2009. – 20 с.
4. Менеджмент в здравоохранении [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.it-med.ru/library/m/management.htm>.
5. Портер Майкл, Айсберг Элизабет Ольмстед. Переосмысление системы здравоохранения. Как создать

конкуренцию, основанную на ценности и ориентированную на результат. – К.: Издательство Алексея Капусты, 2007. – 620 с.

6. British Medical Association // <http://www.bma.org.uk/homepage.nsf>.

7. Bundesärztekammer // <http://www.bundesaeztekammer.de>.

8. Founding of the American Medical Association // <http://www.ama-assn.org/ama/pub/category/1815.html>.

УДК 342.7

Алла Злочевська

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА НОРМ

У статті аналізується національна система захисту прав дитини при імplementації до міжнародних стандартів та норм. Актуалізується увага до європейських стандартів та вимог, які формує Комітет ООН з прав дитини (ЮНІСЕФ).

Ключові слова: права дитини, імplementація, система захисту прав дітей.

Аналіз останніх державотворчих процесів свідчить про те, що Україна проводить цілеспрямовану політику держави стосовно імplementації національного законодавства до міжнародних стандартів.

Сучасна наука має можливість, об'єктивно переосмисливши минуле, вийти на якісно новий рівень, тим більше, що багато питань було вивчено недостатньо, в їх числі – і вплив міжнародних організацій їх норм та стандартів на формування національної системи забезпечення захисту прав дітей, зокрема соціально незахищених.

Забезпечення прав дитини є глобальною проблемою сучасності, у розв'язанні якої має бути зацікавлене все людство. Адже діти відіграють визначальну роль у гарантуванні життєздатності суспільства та прогнозуванні його розвитку. Наскільки цілеспрямованою буде державна політика у сфері охорони дитинства, як держава зуміє мобілізувати на її втілення весь потенціал суспільства – залежить майбутнє нашої держави.

Діти – це особлива соціально-демографічна група населення віком від народження до 18 років, яка має свої специфічні потреби, інтереси та права, але не володіє достатньою спроможністю відстоювати їх і захищати перед суспільством внаслідок фізичної та розумової незрілості [1]. Тому потребує особливої опіки і уваги, включаючи правовий захист як до, так і після народження.

На сьогодні опубліковано досить багато наукових робіт, в яких висвітлюється питання захисту прав дитини і політики держави у її реалізації, зокрема слід відзначити таких науковців, як: Л. С. Волинець, Т. В. Войцях, Л. Ф. Кривачук, І. А. Комарчук та інші.

© Злочевська А.М., 2014.

Відаючи належне науковій і практичній значущості розглянутих наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, варто зауважити, що недостатньо дослідженим залишається питання впливу міжнародних організацій їх норм та стандартів на становлення національної системи захисту прав дітей, що й зумовлює інтерес науковців до зазначеної проблеми.

Метою статті є, передусім, дослідження імплементації національної системи захисту прав дитини до міжнародних, зокрема європейських норм та стандартів з охорони дитинства.

З давніх часів народи та держави встановлюють правила які регламентують зовнішні відносини. З часом виробилися стабільні форми цих відносин, які ми називаємо сьогодні «міжнародним правом». Міжнародне право регулює велике коло питань, що включають до свого складу безпеку, дипломатичні відносини, торгівлю, культуру і, звісно, права людини. З часом із концепції прав людини відійшло в окрему особливу галузь право з охорони дитинства.

З правової точки зору дитина є самостійним суб'єктом права, в тому числі на неї поширюється весь комплекс громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав людини [2].

Міжнародна організаційно-правова система з охорони дитинства має суттєві відмінності від організаційно-правової системи окремих держав. В міжнародній системі відсутня єдина законодавча влада, а також відсутній інститут, що має повноваження виконавчої влади. Таким чином, міжнародне право в галузі охорони дитинства може з'явитись лише за згодою держав, що є його суб'єктами, та значною мірою залежить від згоди окремих держав дотримуватись його. Приєднуючись до різних міжнародних норм та стандартів з захисту прав дитини, держава-учасниця бере на себе зобов'язання реалізовувати на своїй території зазначені організаційно-правові положення. Отже, ратифікувавши міжнародні норми з прав дитини, держава-учасниця тим самим зобов'язується бути підзвітною світовій спільноті, іншим державам-учасницям, які також ратифікували дані норми та стандарти, а також власним громадянам та іншими особам, що проживають на зазначеній території.

У монографії «Державна політика в сфері охорони дитинства в Україні: формування та реалізація» Л. Кривачук зазначає, що ідея захисту прав дитини розвивалася впродовж багатьох століть та активізувався цей процес тільки в XIX ст., коли розвинулась концепція захисту прав дітей. Права дитини отримали міжнародне правове визнання завдяки англійці Енглантайн Джебб, яка створила фонд під назвою «Врятуйте дітей» для надання допомоги тисячам нужденних дітей. Однак, її задуми були спрямовані не більше, ніж надання допомоги. У 1920 р., приїхавши до Женеви, вона створила міжнародний союз «Врятуйте дітей», який згодом був реорганізований у Міжнародний союз захисту дітей.

Першим міжнародним документом, де порушувалася проблема захисту прав дитини, була Женевська декларація, ухвалена Лігою Націй у 1923 р., проект якої підготував Міжнародний союз захисту дітей. Декларація спрямована на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психологічний розвиток дитини, право дитини на допомогу, належне виховання та захист. Стратегічним документом щодо захисту прав дітей стала Загальна декларація прав людини, яку ухвалила у 1948 р. Генеральна Асамблея ООН. У ній вперше були

зафіксовані основи захисту прав дітей, зокрема у ст. 25 зазначено, що дитинство «дає право на особливу турботу і допомогу» [3].

На основі цієї Декларації був створений наступний визначальний та стратегічний міжнародний правовий документ – Декларація про права дитини ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН (1959 р.). Основним тезисом Конвенції став заклик усіх держав та держав членів ООН: «Людство зобов'язане давати дитині все краще, що воно має».

Багато ще правових документів було ухвалено на міжнародному рівні з метою гарантування захисту прав дітей. Приєднання до цих угод слід усіляко заохочувати. У разі ратифікації цих угод необхідно забезпечувати їх ефективно втілення в життя та здійснювати контроль за їх реалізацією.

Україна протягом своєї незалежності активно проводила імплементацію національного законодавства з захисту прав дитини до європейських стандартів. Даний факт має відображення у різних законах, нормативно-правових актах та політиці яку проводила та проводить держава з охорони дитинства. Так підписавши Конвенцію ООН про права дитини Україна взяла на себе ряд зобов'язань з покращення добробуту дітей. Ця Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради України № 789XII (78912) від 27 лютого 1991 року та набула чинності для України 27 вересня 1991 року [1]. Та це було лише стартом в національному законодавстві. Для створення взаємних прав та обов'язків, які покликані регулювати між Державами-учасницями відносини стосовно охорони дитинства, слідом були підписані та ратифіковані наступні багатосторонні угоди між суб'єктами міжнародного права:

- Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 (2000 рік);
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (2003 рік);
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2004 рік);
- Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей (2006 рік);
- Конвенція про контакт з дітьми (ратифікована Україною в 2006 році, чинна з 2007 року);
- Європейська конвенція про здійснення прав дітей (ратифікована в 2006 році, набрала чинності для України з 2007 року);
- Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей (ратифікована у 2006 році, набрала чинності для України в 2008 році);
- Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання (дата приєднання України 2006 рік, набрала чинності в 2008 році);
- Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми (2008 рік);
- Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом (2009 рік);
- Європейська конвенція про усиновлення дітей (2011 рік) [4].

Відповідно до заключних спостережень, які були зроблені на основі доповідей Держав-учасниць Ко-

мітетом ООН з прав дитини на п'ятдесят шостій сесії, приймаючи той факт, що Конвенція та інші міжнародні договори мають пріоритет над національним законодавством у разі виникнення суперечностей між ними, та відзначаючи Закон «Про охорону дитинства» (2001) і змін (2007) до Закону «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Комітет, однак, висловлює занепокоєння тим, що національне законодавство України про права дитини залишається таким, що не в повній мірі відповідає Конвенції та Факультативним протоколам, що передбачає масштабної роботи із подальшого законодавчого запровадження Конвенції та її Факультативних протоколів. Також Комітет закликає Державу-учасницю (Україну) внести поправки до пункту 3 Статті 143 Сімейного кодексу для приведення її у відповідність до Статті 9 Конвенції. Причому звертає увагу на необхідності активізації своїх зусиль у забезпеченні необхідної підтримки і ресурсів для зміцнення сімей, зокрема, шляхом переходу від карних заходів у відповідь на ігнорування або невиконання своїх батьківських обов'язків до зміцнення систем підтримки і соціальної допомоги для родин з дітьми, що дозволить підвищити їх спроможність щодо виконання своїх батьківських обов'язків. З огляду на це Комітет ще раз повторює свою попередню рекомендацію стосовно використання альтернативних форм догляду чи інституційного розміщення дітей лише у якості крайнього заходу, і тільки якщо це відповідає найкращим інтересам дитини. Відповідно до зазначеного, Комітет ООН з прав дитини рекомендує Україні запровадити спеціальну систему для ефективного моніторингу і оцінки державних послуг і підтримки сімей, включаючи одиноких батьків, які її потребують [5].

Здійснивши аналіз національного нормативно-правового забезпечення яке регламентує діяльність системи захисту прав дітей ми дійшли висновку про те, що визначення дитини у національному законодавстві загалом відповідає стандартам Конвенції. Та в державній системі захисту прав дітей відсутній системний підхід до врахування думки дитини на всіх рівнях суспільного

життя. Принцип найкращих інтересів дитини покладено в основу державної політики лише у сфері охорони дитинства та регулювання сімейних відносин. Проте політика держави не спрямована на активну протидію дискримінації уразливих та маргінальних груп, передусім у доступі до освіти та медичних послуг. Фінансування державних програм і планів з охорони дитинства здійснюється за «залишковим принципом», а не через визначення фіксованої частки від загального бюджету на їх реалізацію.

Відкритим залишається питання розроблення дієвого механізму раннього виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, та оцінювання потреб дитини. Оскільки на сьогоднішній день, висновок про ситуацію в сім'ї робиться органами опіки та піклування (зокрема службою у справах дітей) практично на основі єдиного документа – акту обстеження житлово-побутових умов.

Провівши комплексний аналіз державної системи та політики з охорони дитинства, особливо соціально незахищених верств дітей, ми бачимо, що дійсно, національні орієнтири потребують суттєвого та термінового покращення. Незважаючи на те, що держава на сьогоднішній день проводить політику стосовно покращення демографічного стану населення, шляхом активної монетизації народжуваності дітей, тобто отримання фінансового прибутку для сімей при народженні дитини, кількість неповнолітніх в Україні протягом останніх років зменшується, а число посиротілих дітей збільшується. Підтвердженням нашого судження є статистичні дані про кількість неповнолітніх в Україні та зростаючу кількість дітей які з тих чи інших причин позбавляються батьківської опіки та піклування. Що суперечить вимозі Комітету ООН з прав дитини (ЮНІСЕФ) у забезпеченні принципу найкращих інтересів дитини – право на виховання в сім'ї. Також ми спостерігаємо тенденцію до зменшення як національного, так і іноземного усиновлення дітей (табл. 1).

Таблиця 1

Тенденція зменшення національного та іноземного усиновлення дітей

рік	Загальна кількість дітей віком від 0-17 років (тис. осіб)	Кількість усиновлених дітей із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, громадянами України	Кількість усиновлених дітей із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, іноземними громадянами	Загальна чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на кінець року
2007	8536,1	2016	1670	92865
2008	8325,7	2114	1587	95956
2009	8186,3	2247	1428	98119
2010	8081,1	2374	1202	100787
2011	8003,3	2066	970	103542
2012	7971,6	1784	806	102924

За даними державної служби статистики України

При цьому, ми також не можемо стверджувати, що стимулювання народжуваності дітей шляхом монетизації є ефективним. А соціальна допомога для родин з дітьми дозволяє підвищити їх спроможність щодо ви-

конання своїх батьківських обов'язків, і при цьому втілюється у життя принцип найкращих інтересів дитини, чого вимагає від України Комітет ООН з прав дитини. Критичним фактором у цій системі варто виділити моне-

тизацію народжуваності дітей в маргінальних сім'ях. Під маргінальною сім'єю (від лат. Marginalis – той, що знаходиться з краю, на межі) ми розуміємо сім'ї та родини, спосіб життя яких не відповідає цивілізованим загальноприйнятими суспільним нормам, правилам та стандартам які притаманні більшості сімей та родин у нашому суспільстві. Маргінальними, на нашу думку, є сім'ї в яких батьки вживають наркотичні речовини, зловживають спиртними напоями, є психічно хворими, жебракують та не мають постійного місця проживання, засуджені за злочин вчинений проти дитини або є позбавленими батьківських прав стосовно раніше народжених дітей. Саме в таких сім'ях діти найчастіше позбавляються батьківської опіки та піклування.

Особливої уваги та підтримки з боку держави потребують сім'ї з дітьми, батьки яких є з обмеженими можливостями, безробітні, мали судимість та відбували покарання в місцях позбавлення волі (не пов'язаного з порушенням прав дитини).

Тож сучасність вимагає від національної системи захисту прав дітей не лише імплементації до міжнародних норм і стандартів, а й при цьому вона має ефективно та якісно реагувати на виклики сьогодення які існують в Україні та забезпечити безперервність реалізації ключових пріоритетів державної політики стосовно охорони дитинства. У державній системі захисту прав дитини при дотриманні міжнародного принципу реалізації найкращих інтересів для дітей прерогативою має стати збереження інституту сім'ї. Для цього на державному рівні необхідне втілення у життя соціальних програм з нівелювання маргінальних сімей та створення сприятливих умов батькам для легального заробляння коштів щоб належно утримувати та виховати своїх нащадків.

Отже, впродовж останнього часу вплив міжнародних організацій їх норм і стандартів істотно змінив національну систему охорони дитинства та основні підходи до осмислення і реалізації прав дітей. Це пов'язано з розвитком державної політики у сфері охорони дитинства, удосконаленням національного механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері охорони дитинства, становленням інституцій соціально-правового захисту дітей та багатьма іншими чинниками. Варто відзначити, що механізм державної системи захисту прав дітей в цілому відповідає міжнародним стандартам у сфері прав дитини, що закріплені у відповідних конвенціях.

Законодавство України гарантує цілу низку пільг і допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківської опіки. Але відповідно до міжнародних вимог держава-учасниця має реалізувати принцип найкращих інтересів для дітей, тобто, передусім, збереження інституту сім'ї.

Перспективи подальших розвідок Вбачаємо необхідність у дослідженні особливостей запровадження програмно-цільового методу з фінансової підтримки сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Література.

1. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

2. Пава дитини мовою Прав Людини: Методичний посібник для працівників закладів освіти / Автор-упорядник Т. В. Войцях; за ред. В. Г. Панка. – Черкаси: Черкаський ОПОПП, 2011. – 116 с.

3. Кривачук Л. Ф. Державна політика в сфері охорони дитинства в Україні: формування та реалізація: Львів: ЛДФА, 2012. – 480 с.

4. Нормативно-правові акти з питань захисту прав дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/content/upd_zakonodavstvo.html.

5. Заключні спостереження: Україна. Комітету ООН з прав дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/unicef_ukraine2011.pdf.

УДК 35.076(477)«201»

Олександр Карпенко

ВИКОНАВЧО-РОЗПОРЯДЧИЙ АСПЕКТ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ НАДАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ (2006–2011 РР.)

Проаналізовано нормативно-правове забезпечення сфери надання адміністративних послуг в Україні упродовж 2006–2011 рр. Виявлено недосконалість виконавчо-розпорядчого напрямку розвитку правових засад сервісної діяльності органів державної влади в частині суперечливості більшості підзаконних актів щодо визначення класифікації видів послуг державного управління, суб'єктів надання та стандартизованих процедур їхньої практичної реалізації. Відзначена небезпечна тенденція до розмивання нормативного закріплення поняття «адміністративні послуги» як консолідуючої категорії всіх послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: управлінські послуги, сервісна діяльність, виконавчо-розпорядчі послуги.

Фактична монополізація центральною владою процесів прийняття державно-управлінських рішень практично обмежує реалізацію базових прав та свобод громадян України, що із урахуванням новітніх викликів суспільного розвитку спричинено неефективністю сучасної адміністративної реформи, яку фактично зведено лише до скорочення кількості державних службовців. Натомість, профільні міністерства не формують державну політику у сфері надання владних послуг на основі транспарентності, громадської відповідальності та відкритої підзвітності. Передусім, це пов'язано з недосконалістю правових засад надання державних та муніципальних послуг.

Науково-теоретичному обґрунтуванню правового забезпечення сервісної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування значної уваги приділено у вітчизняних дослідженнях В. Бакуменка, Т. Булаковського, Р. Бойко, Т. Буренко, Ю. Даньшиної, С. Дембіцької, Н. Гончарук, О. Іващенко, А. Каляєва, О. Костіна, О. Кучабського, А. Ліпенцева, В. Михайлишина, Л. Прокопенка, Ю. Сірого, О. Сушинського, П. Петровського, В. Тертички та М. Шапоренка. Натомість, невирішеною частиною загальної проблеми залишається вироблення науково обґрунтованої стратегії щодо подальшого розвитку законодавства у сфері надання послуг державного управління та місцевого самоврядування.